

ΗΥΖΗΘΗ Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΙΚΑΝΟΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ;

‘Υπὸ κ. ΑΘΑΝ. Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ

Τό δτι καὶ ἔναντι τῆς προπολεμικῆς περιόδου καὶ ἔναντι τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἔτῶν συνετελέσθη οὐσιώδης πρόοδος εἰς δόλους τοὺς τομεῖς τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὴν χώραν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμφισβητηθῇ. Περισσότερον μάλιστα καὶ ἀπὸ τὴν ἐκφρασίν της εἰς ἀντικειμενικὰ ἐπιτεύγματα ἡ πρόοδος αὕτη συνετελέσθη εἰς τὸν ὑποκειμενικὸν τομέα, εἰς τὴν προσαρμογὴν δηλαδὴ τῶν ἀντιλήψεων πρὸς τὰς συγχρόνους ἀπαιτήσεις μιᾶς πολιτικῆς ταχείας οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ εἰς τὴν συνειδητοποίησιν τοῦ ἀναπροσανατολισμοῦ σκοπῶν καὶ μέσων. Γεννᾶται δημος ἡδη τὸ ἔρώτημα, μετά μίαν μακρὰν περίοδον ἐπενδύσεων καὶ δργανωτικῶν μεταβολῶν, ἔάν καὶ μέχρι πολου σημείου συνετελέσθησαν εἰς τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν αἱ πρόσφοροι διαρθρωτικαὶ μεταβολαὶ, ὅστε νὰ δύναται τις νὰ διμιῇ περὶ εἰσόδου εἰς περίοδον «ἀναπτύξεως» καὶ ἔάν ἐπετεύχῃ ἡ ἀποκατάστασις μηχανισμοῦ αὐτομάτου λειτουργίας τοῦ οἰκονομικοῦ κυκλώματος, ὅστε νὰ δύναται τις νὰ διμιῇ περὶ φάσεως «αὐξήσεως». Κριτήριον τῶν ἐν προκειμένῳ μεταβολῶν δὲν πρέπει βεβαίως νὰ εἶναι τόσον ἡ παρατεταμένη κάπως περίοδος στασιμότητος τὴν ὁποίαν διέρχεται ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία. Διότι αἱ περίοδοι στασιμότητος κάλιστα δύνανται νὰ χαρακτηρίζουν καὶ χαρακτηρίζουν καὶ αύτάς τὰς ἀγεπτυγμένας οἰκονομίας, αἱ δρποῖαι κατὰ κανόνα κινοῦνται ἀλλατικῶς ἀφ' ἣς ἀρχίση ἡ ἐφαρμογὴ πραγματοποιηθεισῶν «καινοτομιῶν» εἰς τὸν γεωργικὸν ἢ τὸν βιομηχανικὸν τομέα. Τοῦτο ἀκριβῶς ἔλαβε χώραν καὶ κατὰ τὴν πρώτην μεταπολεμικὴν φάσιν εἰς τὴν ἐλληνικὴν γεωργίαν, ὅπου αἱ διεθνεῖς καινοτομίαι (νέαι μέθοδοι, καταπολεμήσεις ἀσθενειῶν, βελτιώσεις ποικιλιῶν, μηχανικά μέσα), ἀνασταλεῖσαι καθ' δλην τὴν διάρκεισν τῆς ἀνωμάλου περιόδου, ἐφημόσθησαν ἀποτόμως μὲ τὰ γνωστὰ εύνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Ἀποφασιστικώτερον κριτήριον εἶναι μᾶλλον δὲ πιτυγχανόμενος μέσος ρυθμὸς ἀνόδου, δὲ δρποῖος εἶναι ἐκφρασίς τῶν ἐπελθουσῶν μεταβολῶν εἰς τὴν παραγωγικὴν ικανότητα τῆς χώρας. Τὸ ἔρώτημα ἐπομένως στρέφεται εἰς τὸ ἔάν, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκάστοτε δριακῆς ἀποδοτικότητος τῶν ἐπενδύσεων, αἱ μέχρι τοῦδε σωρευθεῖσαι ἐπενδύσεις μετέβαλον τὴν παραγωγικὴν διάρθρωσιν τῆς χώρας καὶ ηδησαν, διὰ τῆς μεταβολῆς τῆς συνθέσεως τοῦ παρηγμένου κεφαλαίου, τὴν παραγωγικὴν ικανότητα τοῦ ἔξοπλισμοῦ της.

‘Η μορφολογικὴ διερεύνησις τῆς δομῆς τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας μετὰ 15 ἔτη παραγωγικῆς προσπαθείας δὲν ἀποδεικνύει οὐσιώδεις διαρθρωτικὰς μεταβολὰς ἔναντι τῆς προπολεμικῆς περιόδου καὶ ἔναντι τοῦ τύπου οἰκονομίας, ἡ δρποῖα θά ἡδύνατο νὰ δονομασθῇ «ἡμιανάπτυκτος». Πράγματι καὶ ἡ πρωτογενῆς δομὴ τῆς οἰκονομίας διατηρεῖται σχεδὸν ἀμετάβλητος καὶ ὁ διαρχικὸς χαρακτήρ της. ‘Η πρωτογενῆς δομὴ ἀπὸ πλευρᾶς ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ δτι τὸ 48 % περίου τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἀπασχολεῖται εἰς τὴν πρωτογενῆ παραγωγὴν καὶ τὸ 16 % εἰς τὴν μεταποίησιν. Ἐλαχίστη μεταβολὴ ὑπὲρ τῆς μεταποίησεως ἔχει ἀντισταθμισθῆ ἐκ τῆς ἐν τῷ μεταξύ σοβαρᾶς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ύπαθρου. ‘Απὸ ἀπόψεως παραγωγῆς δομοίως οὐδεμία σχεδὸν με-

ταρβολή έχει έπελθει, δοθέντος ότι καὶ σήμερον ἡ πρωτογενής παραγωγὴ συμμετέχει εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἔγχωριον προϊὸν κατὰ 33%, ἐνῶ ἡ βιομηχανία μόνον κατὰ 19%. Τὸ αὐτὸ διαφοράτηριστικὸν τῆς πρωτογενοῦς δομῆς ξέπολουθεῖ ἐπίσης νὰ δεσπόζῃ καὶ εἰς τὰς ἔξαγωγάς, ἔνθα ἐπὶ τῆς προπολεμικῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν ἔξαγωγῶν τὰ προϊόντα πρωτογενοῦς παραγωγῆς ἀντιπροσωπεύουν ποσοστὸν 93,8%, τὸ δὲ ποσοστὸν τοῦτο ὅχι μόνον δὲν ἐμειώθη μεταπολεμικῶς, ἀλλὰ διντιθέτως εἶναι κατὰ τὶς ηὐξημένον (94,9%), βάσει τῆς μελέτης τῆς Τραπέζης Ἑλλάδος. Μικρὰ βελτίωσις ἔχει ἐπέλθει εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἔξαγωγῶν γεωργικῶν προϊόντων, εἰς τὰ δόποια προσετέθη εἰς περιωρισμένην ἔκτασιν ὁ βάμβακ.

Οὐσιώδεις ἀλλωστε χαρακτηριστικὸν εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν παραγωγικῶν κλάδων τῆς χώρας εἶναι ότι οὕτε εἰς τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας οὕτε εἰς τὸν τομέα τῆς γεωργίας προσετέθησαν εἰς ὑπολογίσιμον ἔκτασιν νέοι δυναμικοὶ κλάδοι.

Τὴν ἀπόδειξιν, τέλος, τῆς μὴ οὐσιώδους μεταβολῆς ἔναντι τῶν προπολεμικῶν προτύπων παρέχει ἡ διερεύνησις τοῦ διαρχικοῦ χαρακτῆρος τῆς οἰκονομίας. Εἶναι ἀληθές ότι εἰς τὸ γνώρισμα τοῦτο συνετελέσθη ἵκανοποιητικὴ πρόσδοσις, λόγῳ τοῦ προοδευτικοῦ ἐκχρηματισμοῦ τῆς γεωργίας. Ὁπωσδήποτε δύμας ἡ διάκρισις μεταξὺ μικροῦ κεφαλαιοκρατικοῦ τμήματος καὶ μεγάλου προκεφαλαιοκρατικοῦ ἔξακολουθεῖ νὰ δεσπόζῃ εἰς τὴν ἐλληνικὴν οἰκονομίαν, ὅπου πέραν τῆς εὑρείας ἔκτασεως ὑποαπασχολήσεως, λειτουργοῦν μικραὶ κλεισταὶ οἰκονομίαι, παράγουσαι πρὸς αὐτοκατανάλωσιν μὲν παλαιολιθικὴν μᾶλιστα ἀκόμη τεχνικήν.

Τέλος, αἱ μικραὶ διαρθρωτικαὶ μεταβολαὶ ἀντανακλῶνται καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς ημιαναπτύκτου οἰκονομίας μας, δῆν εἶναι ἔκδηλος τόσον ἡ ἀστάθεια εἰς τὴν παραγωγήν, τὰς ἔξαγωγάς καὶ τοὺς ὄρους ἐμπορίου, δῆν καὶ εἰς τὴν πολλαπλήν ἔξαρτησιν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ.

Ποία δέον νὰ θεωρηθῇ ἡ βασικὴ αἰτία τῶν ἀσημάντων αὐτῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν, ἐξ αἰτίας τῶν δόποιων ἡ ἐλληνικὴ οἰκονομία ἐν τῷ συνόλῳ διατηρεῖ τὴν προπολεμικήν της σχεδὸν φυσιογνωμίαν; Ἡ αἰτία ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ διαζητηθῇ εἰς τὴν μικρὰν βελτίωσιν τοῦ παραγωγικοῦ ἔξοπλισμοῦ, τῆς παραγωγικῆς ἵκανότητος τῆς οἰκονομίας, παρὰ τὸν ὅγκον τῶν πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ἐπενδύσεων.

Ἐν πρώτοις, ἐκ τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν ἐπενδύσεων ὅλης τῆς προηγηθεῖσης περιόδου, τὸ 48%, περίπου διετέθη δι’ οἰκοδομάς, ἡ παραγωγικὴ ἵκανότητας τῶν δόποιων ὑπῆρξε μικρά, περιοριζομένη εἰς τὴν δευτερογενῆ ἐπίδρασιν ἐπὶ οἰκοδομικῶν τινῶν βιομηχανιῶν καὶ τῆς ἀπασχολήσεως, ἀλλ’ ἔχαντλουσμένη ἀκριβῶς εἰς αὐτό. Αἱ λοιπαὶ ἐπενδύσεις παραγωγικῆς φύσεως ὑπῆρξαν ἔξαιρετικῶς χαμηλαὶ, κατὰ μέσον ὄρον ὑπολογιζόμεναι εἰς 8,2% διὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν καὶ 13,7% διὰ τὴν βιομηχανίαν. Καὶ μᾶλιστα αἱ ἐπενδύσεις αὐταὶ ἐστηρίχθησαν εἰς τὰ ὑφιστάμενα πρότυπα, ἐκ τῶν δόποιων τὴν ἀποκατάστασιν ἡ ἐπένδυσιν ἀπέβλεψαν.

Ἐξ ὅλου, ἴδιαζούσης σημασίας διὰ τὴν μὴ ἱκανοποιητικὴν αὔξησιν τῆς ἵκανότητος τοῦ παραγωγικοῦ ἔξοπλισμοῦ τῆς χώρας εἶναι ἡ ἔλλειψις συσχετίσεως καὶ συμπληρωματικῆς συνδέσεως τῶν κατὰ κλάδους ἐπενδύσεων, οἱ δόποιοι πρωθήθησαν κατὰ τρόπον ἀναμφιβόλως ἀσύμμετρον. Πράγματι, μία διερεύνησις τοῦ ἐπιπέδου εἰς τὸ δόποιν εύρισκονται σήμερον οἱ κλάδοι παραγωγῆς, θὰ ἀπεδείκνυεν ότι ὁ τομεὺς τῶν μεταφορῶν ἔχει εἰς πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν πρωθηθῆ τοῦ γεωργικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ τομέως μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀδυναμίαν δξιοποίησεώς του. Εἶναι εἰς πάντας εὐχερής ἡ διαπίστωσις ότι ὁ βαθμὸς ἀναπτύξεως τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας εἶναι πολὺ χαμηλότερος τοῦ βαθμοῦ ἀναπτύξεως τοῦ δόμικοῦ δικτύου. Ἡ αὐτὴ ἀσυμμετρία, εἰς μικροτέραν ίσως κλίμακα, παρατηρεῖται καὶ μὲ τὴν ἐνεργειακὴν ὑποδομήν, ἡ δόποια προηγεῖται τῶν λοιπῶν μὲ ἀποτέλεσμα μέχρι τοῦδε σημαντικὴ ποσότης ρεύματος νὰ διατίθεται διὰ καταναλωτι-